

Datum: 2023-08-25
Ärende: Remissvar
Diarienummer: DNR 2023/868-VMKF
Er referens: KN 2023/03051
Vår referens: Anna Malmström
tel. 021-39 35 82
e-post: anna.malmstrom@vafabmiljo.se

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande angående cirkulär hantering av textil och textilavfall KN 2023/03051

Vafabmiljö är ett kommunalförbund bildat av kommunerna i Västmanlands län samt Heby och Enköpings kommun. Inom Vafabmiljös region bor cirka 330 000 personer och här finns cirka 16 000 företag. Vi ansvarar för insamling av avfall under kommunalt ansvar, men erbjuder även olika typer av avfallslösningar till företag, i och utanför regionen.

Den rubricerade promemorian har skickats på remiss till Vafabmiljös medlemskommuner Arboga och Västerås. Eftersom de genom bildandet av kommunalförbundet har överlåtit ansvar för avfallshanteringen till Vafabmiljö, så har Arboga kommun bett Vafabmiljö att svara i deras ställe. Västerås stad har själva hanterat remissen.

Nedan följer några generella synpunkter. Vafabmiljö är också medlemmar i branschorganisationen Avfall Sverige och ställer oss också bakom deras remissvar.

Sammanfattning av Vafabmiljös synpunkter:

- a) **Bra med krav separat utsortering och insamling av textilavfall.** Det behövs för att kunna minska restavfallet. Ännu bättre kan det bli, då producentansvar införs för textil. Dock så förespråkar Vafabmiljö inte något obligatoriskt krav på fastighetsnära insamling av textilier.
- b) **Statistikredovisning.** Vilket ansvar åläggs kommunerna för att redovisa statistik till den nationella sammanställningen som Naturvårdsverket ska göra? Kommunerna har inte insyn i alla flöden och är dessutom redan tungt belastade i att leverera statistik på avfall och materialinsamling.
- c) **Informationskravet** som ställs på kommunerna lägger perspektivet på avfallshanteringen istället för på det förebyggande arbetet. Det blir dessutom en styrning av prioritering i kommunernas informationsinsatser, som kanske inte är det mest prioriterade lokalt.

a) Bra med krav separat utsortering och insamling av textilavfall

Inledning

Vafabmiljö välkomnar att regeringen nu tydliggör hur kravet på separat insamling av textilier ska genomföras i Sverige men att man också avvaktar i vissa frågor och inväntar genomförandet av det producentansvar som är på gång.

Vi vet att det idag är stora flöden textilavfall som hamnar i restavfallet och som inte återanvänds eller materialåtervinns, så som det skulle kunna göras. Det är därför välkommet att ansvaret tydliggörs och att man nu slår fast att textilavfallet ska sorteras ut och samlas in separat.

Det är dock en fin balansgång för att inte störa de flöden som fungerar idag, där textilier av olika slag återanvänds genom den insamling som sker av hjälporganisationer och Second hand-butiker lokalt. Vi arbetar med att förebygga att avfall uppstår samt att produkter hittar sina egna cirkulära flöden i samhället och bland kommuninvånarna, utan att vi som avfallsorganisation behöver blanda oss i. Det är viktigt att kläder och textilier som kan återanvändas verkligen gör det och inte "trillar ner" i avfallshierarkin och går till storskalig materialåtervinning eller än värre till förbränning.

Ställ inget krav på FNI av textilier

Vafabmiljö vill redan nu vara tydliga med att vi inte förespråkar ett obligatoriskt krav på fastighetsnära insamling av textilier. Risken är stor att textilerna av lathet lämnas i ett sådant system, i stället för att återanvändas via lokala hjälporganisationer och butiker. Det är olyckligt om hela flödet degraderas ner till en avfallsfraktion som ska "hämtas med sopbil". Fastighetsnära insamling hos hushåll med enskild hämtning genom fack i fyrfackskärl, påhångsbox eller olikfärgade påsar, har visat sig vara svårt på grund av kontaminering med lukt eller lakvatten från avfallet i samma kärl och hämtningsfordon. Däremot finns det många goda exempel och skäl för större fastighetsägare, att själva teckna avfall med någon insamlingsorganisation och erbjuda textilinsamling till sina hyresgäster i tvättstuga eller i anslutning till Miljöboden. Då håller man isär insamlingen från avfallsinsamlingen och det är en fin service till hyresgästerna. Vi kan också se en framtid med mer reglerad insamling av textilier vid de så kallade LIP:arna (platser för insamling av skrymmande sällanförpackningar från hushållen). På vissa småorter, som inte har någon Återvinningscentral, så är det möjligt att samla annan service vid dessa LIP:ar såsom textilinsamling, paketboxar etc. Då säkerställer vi att det finns insamling av textilier i glesbygden utan att det nödvändigtvis måste vara "kvarternära" eller "fastighetsnära".

Hur insamlingen sker idag i Vafabmiljös medlemskommuner

Insamling av textilier för återanvändning och återvinning sker i alla Vafabmiljös medlemskommuner. Insamlingen sker vid Återvinningscentralerna genom avtal med Human Bridge. Insamling av kläder för återanvändning sker även på flertalet platser runt om i kommunerna, genom inlämning till second hand-butiker och hjälporganisationer eller genom insamling i kläd-containrar vid Återvinningsstationer eller andra platser. Eftersom insamlingen av textilier för återanvändning i klädcontainers bidrar till minskade mängder textilier i hushållens restavfall, så har insamlingsbehållarna fått stå kvar, trots avsaknad av avtal, tillstånd från markägaren eller bygglov i många fall.

Human Bridge vittnar om att det är väldigt bra kvalitet på de textilier som lämnas in på våra bemannade Återvinningscentraler. Kunderna är också trygga med att det inte sker stölder, skadegörelse eller att textilierna hamnar i händerna på oseriösa aktörer.

b) Statistikredovisning

Promemorian anger att Naturvårdsverket ska ansvara för sammanställning av statistik. Det framgår däremot inte vilken statistik som kommunerna förväntas att redovisa till Naturvårdsverket. Resurserna som kommunerna behöver lägga på statistikredovisning har vuxit på senare år. Med övertagandet av ansvaret för insamling av förpackningar, så kommer uppgiften att lämna regelbunden statistik att växa. Kommunerna har i dagsläget ingen heltäckande statistik över de flöden av textilier som samlas in för återanvändning och återvinning i kommunen. Den insamling som sker vid Återvinningscentralerna har kommunen möjlighet att få fram mängder av, i det fall det är reglerat i avtalet men andra flöden har kommunen ingen inblick i. Det är också mycket begärt av kommunerna att följa upp om huruvida de insamlade textilerna går till återanvändning, återvinning eller energiutvinning, i sista ledet. Det är inte rimligt att något sådant ansvar ska läggas på kommunerna utan det bör i sådana fall ske på en nationell nivå.

c) Informationskravet

Information till hushåll och verksamheter (kap 6.5)

Förslaget i kapitel 6.5 lyder att ”3 c § Kommunen ska lämna information till hushåll och verksamhetsutövare om vikten av att hushålla med råvaror och energi genom att se till att textil återanvänds när det är möjligt.”

Kommunerna har nyligen fått ett utökat uppdrag om att generellt informera om avfallsförebyggande åtgärder. I och med övertagandet av ansvaret för insamlingen av förpackningar och införandet av FNI, så finns det ett stort informationsbehov. Dessutom finns det en separat ersättning från producenterna för att informera kommuninvånarna om just utsortering av förpackningar. Det är alltså redan idag mycket informationsansvar som lagts på kommunerna och även på invånarna som ska vara mottagliga för informationen.

Att peka ut information beträffande just textilier, till både hushåll och verksamhetsutövare, kan bli en komplikation för kommunerna. Då kan kommunen inte göra sina egna prioriteringar inom det avfallsförebyggande arbetet.

Vafabmiljös erfarenhet (vilket också bekräftas av våra kundundersökningar), är att invånarna i våra medlemskommuner tycker att det är lätt att lämna saker för återanvändning och vet var man kan handla återanvända kläder och prylar. Men till att sedan faktiskt göra det, finns det ett stort gap. Invånarna lämnar saker för återanvändning i högre grad än vad de köper begagnade saker och kläder. Om kommunerna ska åläggas detta informationsansvar, så borde det snarare handla om att informera och uppmuntra till minskad konsumtion av produkter som saknar inblandning av återvunnet material och framför allt att handla återanvända produkter.

Producentansvaret

Ett med skick till införandet av producentansvar för textilier, är att dra lärdom av tidigare producentansvar. Ställ högre krav på producenterna av textilier! Ecodesignkrav och produktkrav avseende inblandning av återvunnen råvara krävs för att det ska ske en efterfrågan på insamlat material och att det också ställs kvalitetskrav på renheten i det material som samlas in. Producenterna har också ett ansvar av att informera sina kunder om detta. Information om materialet i just den produkten som man står i begrepp att köpa, är mer relevant för konsumenten än den generella information som kommunen kan ge.

I detta ärende har förbundsdirektör Sabine Dahlstedt beslutat. Vid handläggningen av detta ärende har Avfallsstrateg Anna Malmström varit föredragande. Avdelningschef Linda Gårdstam samt Verksamhetsutvecklare Gunnar Weiring har deltagit.